
Договор за неразпространение на ядрените оръжия¹

Договорът за неразпространение на ядрените оръжия (ДНЯО) е важно международно споразумение за предотвратяване на разпространението на ядрени оръжия и оръжейни технологии, насърчаване на сътрудничеството за мирно използване на ядрената енергия и постигане на ядрено разоръжаване.

Договорът е открит за подписване на 1 юли 1968 г. и влиза в сила на 5 март 1970 г. Към настоящия момент страни по ДНЯО са 189 държави, пет от които разполагат с ядрено оръжие. Четири от държавите - членки на ООН, не са били никога страни по договора: Южен Судан, както и притежаващите ядрено оръжие Индия, Пакистан и Израел. През 2003 г. Корейската народно-демократична република (КНДР) се оттегля от договора, а две години по-късно официално обявява, че разполага с ядрено оръжие.

През 1995 г. действието на ДНЯО е продължено за неопределено време. На всеки пет години договорът се преразглежда в срещи, наречени Конференции за преглед на ДНЯО. Следваща конференция се предвижда да се проведе през 2020 г.

Договорът установява система за гаранции чрез Международната агенция за атомна енергия (МААЕ). Гаранциите са насочени към проверка на спазването на Договора чрез инспекции на МААЕ. Прилагането на договора подпомага сътрудничеството при използването на атомната енергия за мирни цели и осигурява еднакъв достъп до ядрени технологии за всички държави, страни по договора. Системата от гаранции също така предотвратява отклоняването на разпадащи се материали за създаване на ядрени оръжия.

Република България е подписала ДНЯО на 1 юли 1968 г., а ратификационните документи са депозираны на 5 септември 1969 г. във Вашингтон, на 18 септември 1969 г. в Москва и на 5 ноември 1969 г. в Лондон.

Страната ни не произвежда и не използва разпадащи се ядрени материали, подходящи за производство на ядрено оръжие.

Министерството на отбраната участва в разработването и прилагането на национални и съюзни политики, стратегии и документи в областта на неразпространението на ядреното оръжие, борбата с ядрения тероризъм и намаляване на запасите от оръжия за масово унищожение и средствата за тяхното използване. Въоръжените сили нямат преки отговорности в противодействието на разпространението на оръжия за масово унищожение, в т.ч. и на ядрени оръжия. В рамките на своите задължения по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време” някои от специализираните способности, оборудване и експертиза за наблюдение и ранно предупреждение, могат да бъдат привлечени за подпомагане и допълване действията на другите национални институции в контрола на въздушното

¹ https://treaties.un.org/pages/viewdetails.aspx?src=treaty&mtdsg_no=xxvi-4&chapter=26&lang=en

и морските пространства, защитата на застрашени стратегически обекти и обекти от критичната инфраструктура, противодействието на терористични заплахи и атаки и преодоляване на последиците от тях, включително в случаи, в които са използвани ядрени оръжия и радиоактивни материали.